

Koli. Kuva: Matti Pihlatie

Kaikilla unelma Kolista

Ilmari Martikainen, Martikkalan tila, Koli

Eihän tämä näin voi käydä – Kolin alueen suojeluryhmä saa alkunsa

Lyhkäsen nolvottamisvaiheen jälkeen tultiin siihen tulokseen että eihän tämä näin voi käydä ja perustettiin Kolin alueen suojeluryhmä, aluksi meitä oli kymmenkunta jäsentä. Me tehtiin sellainen muistio jossa tuotiin esiin että mitä meidän mielestä tässä pitäis nyt sitten tehdä ja otettiin kaupunkiin yhteyttä. Kaupunki ei sitä noteraannut yhtään millään tavalla. No me sitten ajateltiin että kun ei kerran paikallishallintoon saada minkäänlaista kontaktia niin alotetaan huipulta niin kuin montun kaivaminen vaan. Otettiin [yhteyttä] arkkikiispaan ja pääministeriin ja ympäristöministeriöön, lähdettiin niin korkealta tasolta liikkeelle kun me vain osattiin. Siitähän Lieksan kaupunki syytti meitä että minkä takia te nyt näin päin tämän, että ei nyt mennyt oikeassa järjestyksessä nämä hallintokuviot. No me, että kun teihin ei saa minkäänlaista kontaktia niin jotainhan meidän pitää tehdä. Siitä tuli sitten julkinen homma ja kyllä sitä tiedostusvälineet sitten uutisoivat. Samalla käynnistettiin vetoamuskampanja, suojeluryhmä ideoi sen [koska] kaavoituspäätöksellä Kolia ei pystytty suojelemaan, se on niin hutera, sitähan voi muuttaa taas uudella kaavalla ja pelkän kaavanvahvistajan allekirjoitus se riittää mut jos saadaan laki, niin se on jonkun verran jämäkempi. Siinä tehtiin sitten vetoamus Kolin kansallispuiston perustamiseksi ja ruvettiin veivaamaan monistuskoneella sitä vetoamuslankettia ja ajateltiin että jos me 2000 nimeä saadaan tähän niin sitten meillä on vahvat tuet takana. Ja sitä sitten läheteltiin tutuille ja tuntemattomille.

Sehän lähti siis liikkeelle ihan tästä paikalliselta tasolta, muun muassa tämä samainen Kolin suurimman talon vanha isäntä ja opettaja Lieksasta ja Lieksan kauppalan eläkkeellä oleva sihteeri Aarne Purola, tämmöisiä vanhoja pappoja.

Se oli yhtenä valomerenä se koko huippu – Mielenosoitus ja mediamylläkkä

Meillä oli itsenäisyyspäivän kynttilämielenosoitus Ukko-Kolilla, -89 muistaakseni. Sinne tuli Joensuusta ja Lieksastakin bussilasteittain ihmisiä ja meillä oli tuhannen kappaletta hautakynttilöitä, sytyttiin ne sinne Ukko-Kolille meneville portaille ja poluille ja huipulle että se oli yhtenä valomerenä se koko huippu. Se tilaisuus sitten räjäytti median, siellä oli pari televisio ja useita lehtitoimittajia, ihan valtakunnan [tasolla] ja se räjäytti sitten tämän tiedotuspuolen niin että sen itsenäisyyspäivän jälkeen tämän suojeluryhmän ei tarvinnut panna tikkua ristiin vaan meitä pommitti kaikki tiedostusvälineet Huvudstadsbladetista lähtien. Yli 80-prosenttisesti kaikki tiedostusvälineet kirjoittivat suojeluyönnteisesti. Ja sitten Luonnonsuojeluliitto lähti kuvioihin mukaan ja ne painattivat jäsenlehtiensä väliin tämän vetoamuskaavakkeen, jossa valtioneuvostoa kehoitettiin ryhtymään toimiin. Niitä tuli tuhansittain vuorokaudessa niitä nimiä heille. Ja sehän ei kestänyt kuin muutamia kuukausia koko se nimienkeruuruljanssi niin 84 000 nimmeekö siihen sitten tuli. Ja se poikkesi siis sikäli että siellä nyt oli näitä Von Wrighttiä ja tälläisiä jotka ei ihan joka poninhäntäpojan lankettiin nimeänsä pistä. Ja 14 tiede- ja kulttuuriseuraa [tuli mukaan] omalla vetoomuksellaan, mikä on poikkeuksellista, ja lähes 200 tiede- ja kulttuurielämän edustajaa vielä omana vetoomuksenaan.

Kaisu Mustonen

Mitenkäs nyt suu pannaan?

Valtio [ja] ympäristöministeriö suhtautuivat aluksi hyvin penseästi tähän suojeluhankkeeseen. Vetoamuslanketit olivat jo kierron päällä, kun täällä oli maakuntahallinnon, lääninhallituksen puolesta kutsuttu koolle ympäristöministeriön kaavoituspäällikkö Pentti Pantzar, maakunnan pomot ja kaavoittajat sekä Lieksan kaupunki. Muistan, kuinka tämä Pantzar totesi, että Koliille ei perusteta kansallispuistoa, vaan tämä asia tullaan hoitamaan kaavoitusteitse. Ja [eräs] toimittaja tuli minulle nenän etteen sanomaan, että mitenkäs nyt suu pannaan. Meillä oli vetoamukset jo, niitä oli kerätty jo niitä nimiä. No eihän siinä mittään sitten, käytiin yli 80 000 nimeä viemässä tuonne ympäristöministeri [Kaj-Ole Johannes] Bärlundille, meillä oli sherpat, jotka kantoi niitä mappipinoja sinne hänen pöydälleen ja sitten oli ne muut vetoamukset ja tämä median kova paine ja niin poliitikotkin sitten rupesivat miettimään, että kummallekäs puolen tässä nyt kannattas äänten takia kallistua. Aika nopeassa tempossa ympäristöministeriökin muutti kantaa ja rupes valmistelemaan Kolin kansallispuistolakia. Ja sotahan oli sitten täällä paikkakunnalla sitten todella sitä suuruusluokkaa, että hyvä ettei ruumiita tullut.

En tiedä olisiko kansallispuistoa vieläkään jos kaupunki ois ollut halukas neuvottelemaan

Mehän pyydettiin, siis polvin rukkoiltiin Lieksan kaupunkia, että antakaa meille 10 minuuttia aikaa, että meidän oma näkemys tuodaan esille näille kaupunginvaltuutetuille, niin ei tippunu, teillä ei oo mittään assiita, että kyllä he osaa tämän homman hoitaa. Ja he tekivät sitten tänne Koliille sitten maastokatselumuksen, että he perehtyy tähän, mistä täällä on kysymys ja [sanoivat, että] sinne ei teillä ei ole mittään asiaa tulla suutanne aukomaan, että kyllä he tämän homman hoitaa. Se oli niin totaalinen torjunta kaupungin hallinnon ja virkamiesten ja poliittisen johdon taholta tälle suojeluryhmälle ja suojeluajatukselle, ettei minkäänlaista... Toisaalta se oli nimenomaan hyvä, että ne totaalisesti torju, me sitten läheittiin sieltä montun päältä kaivamaan, ylemmältä taholta. Mehän tarjottiin neuvottelutietä ja kompromissia, en tiedä olisiko vielä kansallispuistoa tänäkään päivänä jos Lieksan kaupunki ois ollut halukas neuvottelemaan.

Kolin jylhät kalliot. Kuva: Matti Pihlatie

Karjalan menetykseen verrattavissa oleva isku – Hallitus ottaa kantaa kansallispuistolakiin

Se oli sitten shokeeraavaa kun silloinen Holkerin hallitus iltakoulussa otti ensimmäisen kerran kantaa Kolin kansallispuiston lain suhteen, niin lehdet uutisoivat seuraavana päivänä että Koliille perustetaan 2500 hehtaaria kansallispuistoa, hotelli puretaan ja rinteet puretaan. Silloinen maaherra (Esa Timonen) sanoi, että tämä on Karjalan menetykseen verrattavissa oleva isku tähän maakuntaan ja siitä tuli Karjalaiseenkin parin sivun juttu, että minkälainen onnettomuus tätä maakuntaa on kohdannut, kun tänne on tarkoitus perustaa kansallispuisto. Sehän oli sen hallituksen taikka sen eduskunnan viimeisenä asiana, ennen kuin tuli uudet vaalit. Viimesenä asiana tämä Kolin kansallispuistolaki sitten päätettiin, sitä yritettiin vetkuttaa, että kun se saatais siirrettyks seuraavan hallituksen hommaksi ja jos saatais ministeri vaihtumaan ja vesitetty [koko juttu]. Se nyt meni kuitenkin sillä tavalla, että sen eduskunnan viimeisenä päätöksenä Kolin kansallispuistolaki vahvistettiin 1991.

Mehän ei niin paljoa vaadittu kun meille annettiin

Ei siinä kompromisseja ollut, mehän ei niin paljoa vaadittu kuin, mitä meille annettiin. Siinähan oli välillä kyllä niin tarkalla tilanne, että se oli siis viikoista, ellei päivistä kysymys. Lieksan kaupunginvaltuustohan vielä vahvisti tämän Paimenenvaaran rantakaavan sen jälkeen, kun valtioneuvosto oli jo tehnyt periaatepäätöksen Kolin kansallispuiston perustamiseksi, monta kuukautta sen jälkeen, ne niin härkämäisesti uskoivat ja ajoivat [rakennussuunnitelmaa ja kaavoitusta]eteenpäin. Meillä oli suora yhteys silloiseen ympäristöministeri Bärlundiin, ja hänen kotinumeronsa oli. Kun kaupunginvaltuusto teki illalla päätöksen, niin aamulla oli jo toimenpidekielto tuolta ministeriöstä päällä, koska me yön aikana pystyttiin toimimaan etteenpäin.

Kasvua tarvitaan, mutta ei tätä aineellista – Kolista ja ihmisestä

Minä koen sen, enkä ainoastaan minä koe sitä, vaan hyvin moni muukin, että Koli on niin ainutlaatuisen hieno paikka, että jos se vain pelkästään välinearvona koetaan tälle matkailubisnekselle, niin se on kyllä niin väärin, niin väärin, koska ihminen on kuitenkin henkinen olento, ollakseen ihminen. Ei me olla pelkästään käpyjen kerräjiä. Minä olen arkkiaatri Pelkosen kanssa samaa mieltä, että kasvua tarvitaan, mutta ei tätä aineellista, materiaalin kerräämistä, vaan henkistä kasvua. Minun mielestä Koli antaa siihen hyvin suuret mahdollisuudet, Järnefeltin kalliolla saattaa eksistentiaalisia tuntemuksia, ihmisellä ajatuksia herätä, että mikä on tämän kaiken tarkoitus ja onko oikein, että me tämä luontomaisema kuorutetaan tekniikalla, tehdään sinne näitä rakennuksia ja lissää laskettelurinteitä, tapetaan tämä henkinen latausmahdollisuus, joka herättäisi ihmisiä ajattelemaan.